

پارچه دوخته‌های تزئینی

«جلد دوم»

دوره‌ی دوم متوسطه‌ی حرفه‌ای

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

نام کتاب: پارچه دوخته‌های تزئینی (جلد دوم) دوره دوم متوسطه حرفه‌ای - کد ۵۱۱۳۱۱

پدیدآورنده: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توانبخشی

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: فردیه کثیری با همکاری، زهرا اصلانی، زهرا معینی

مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره چاپ و انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

شناسه افزوده آماده‌سازی: احمد رضا امینی (مدیریت امور چاپ و تولید) - علی معینی (مدیر هنری و طراح

گرافیک) امیر جوزدانی (عکس)

نشانی سازمان: تهران: خیابان انقلاب، خیابان برادران مظفر، شماره ۶۶، تلفن: ۰۲۶۹۷۰۴۵۵

کدپستی: ۱۴۱۶۹۳۵۶۸۴

ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران-کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج- خیابان ۶۱ (دارو پخش) تلفن: ۰۵-۱۶۱۶-۴۴۹۸۵۱۶۰

دورنگار: ۰۳۷۵۱۵-۱۳۹، ۰۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵

چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ سوم ۱۳۹۸

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir مراجعه نمایید.

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان منوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

بسم الله الرحمن الرحيم

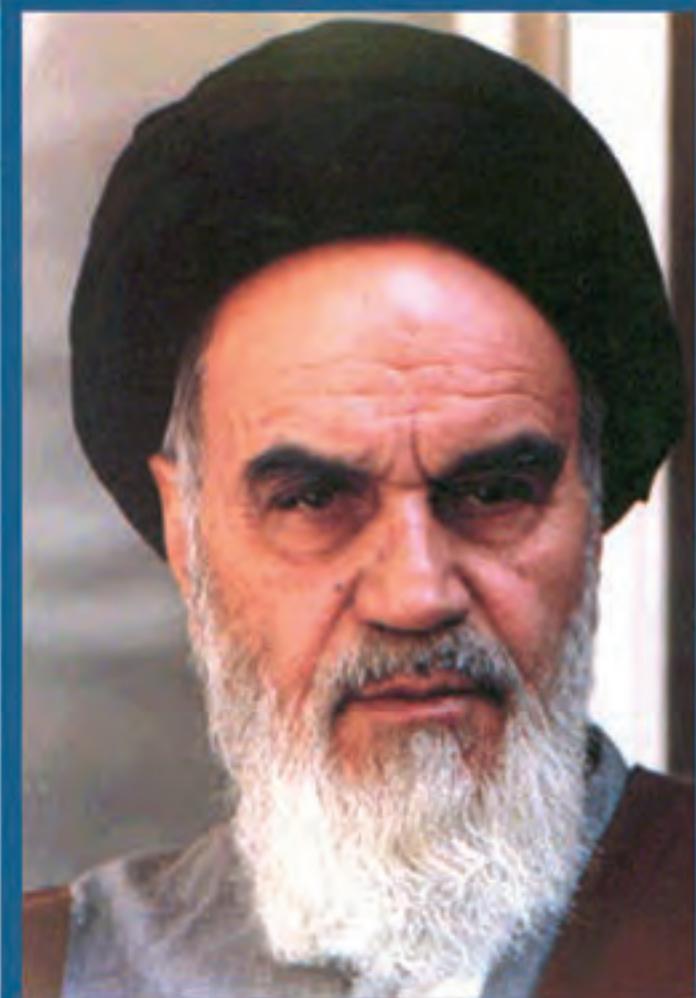
فرایند تولید برنامه درسی مجموعه فعالیت‌های نظاممند و طرح‌ریزی شده‌ای است، که تلاش دارد ابعاد چهارگانه زیر نظام برنامه درسی (طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی) را در یک فعالیت منسجم، هماهنگ با غایت و اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی سازماندهی نماید.

در تدوین محتوای کتب دانش‌آموzan با نیازهای ویژه که بخشی از فرایند برنامه‌ریزی درسی است، سعی شده تا ملاحظات ساحت‌های تربیتی حاکم بر فلسفه تعلیم و تربیت که ناظر بر رشد و توانمندی دانش‌آموzan برای درک و فهم دانش پایه و عمومی، کسب مهارت‌های دانش‌افزایی، به کارگیری شیوه تفکر علمی و منطقی، توان تفکر انتقادی، آمادگی جهت بروز خلاقیت و نوآوری و نیز کسب دانش، بینش و تفکر فناورانه برای بهبود کیفیت زندگی است، مورد توجه قرار گیرد. این محتوا با فراهم نمودن فرصت‌های مناسب برنامه درسی ضمن تأکید بر انعطاف در عین ثبات و همه‌جانبه‌نگری و توجه به هویت ویژه متربیان با نیازهای خاص، زمینه‌ساز دستیابی دانش‌آموzan به کسب شایستگی‌های لازم (توانمندی‌ها، مهارت‌ها) می‌باشد.

امید است این محتوا در تحقق اهداف مؤثر باشد و معلمان عزیز و گرامی با بهره‌گیری از این کتاب بتوانند فراغیران را در دستیابی به صلاحیت‌های فردی و اجتماعی یاری نمایند.

این کار بزرگ حاصل همکاری صمیمانه کارشناسان سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی و گروه‌های تألیف کتاب‌های درسی می‌باشد، شایسته است از تلاش و مساعی این عزیزان و همکاران سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت متبوع که در مراحل چاپ و آماده‌سازی ما را یاری داده‌اند، تقدیر و تشکر نماییم. در اینجا از همه همکاران و صاحب‌نظران درخواست می‌نمایم، تا نظرات و پیشنهادهای خود را در خصوص این محتوا به این سازمان منعکس نماید.

دکتر مجید قدمی
معاون وزیر و رئیس سازمان
آموزش و پرورش استثنایی کشور

عنوان

۶	سخنی با مردمیان
۷	مقدمه
۸	دوخت روسربی یا کلاه کار
۱۳	دوخت ساک خرید
۱۸	دوخت زیربشقابی
۲۲	دوخت کیسه هدیه
۲۷	دوخت دستگیره ی یخچال
۳۲	دوخت زیر لیوانی
۳۶	دوخت جای نان
۴۱	دوخت کیف یا جای عینک
۴۶	برش جا وسیله ای آویز
۵۰	آموزش آسترودوزی ساده(۲)
۵۵	الگوهای کار

صنایع دستی تبلور ذوق و هنر و اندیشه افراد انسانی بوده و بیانگر آداب و رسوم و اعتقادات مردم می باشد. کشور ایران به دلیل وسعت زیاد و شرایط اقلیمی متفاوت و نیز تمدن دیرینه دارای آثار مختلفی از صنایع دستی می باشد، و ترویج این فرهنگ از اهم وظایف هر ایرانی است و آموزش و پرورش در این زمینه رسالتی خاص دارد.

آموزش این هنرها علاوه بر احیای فرهنگ دیرین ایرانی و اسلامی باعث غنای روحی و روانی دانش آموزان شده و در رفع نیازهای مادی آنان موثر است.

در این مجموعه به هنر پارچه دوخته های تزئینی پرداخته شده است که یادگیری آن علاوه بر افزایش حس خودباعری دانش آموزان موجب استفاده بهینه از اوقات فراغت شده و آنها را در کسب استقلال مالی نیز باری می رساند.

در آموزش فعالیت های این مجموعه موارد زیر مورد توجه قرار گیرد.

- آموزش فعالیت ها به روش تحلیل فعالیت ارائه شده است.

به منظور انطباق برنامه آموزشی با سطح توانایی و استعداد دانش آموزان می توانید گام ها را به اجزای کوچکتری تقسیم نمایید.

ساختار کتاب به گونه ای تدوین گردیده است که در پایان فعالیت ها یک وسیله کاربردی یا بخشی از آن ساخته می شود.

شما می توانید قبل از انجام فعالیت ها، به منظور دست ورزی دانش آموزان، تمریناتی را برای آنان پیش بینی و اجرا نمایید.

ارزشیابی این درس به صورت عملی می باشد.

هنر پارچه دوخته‌های تزیینی دامنه بسیار وسیعی دارد. هنرمندان این رشته می‌توانند با تمرین و به دست آوردن مهارت کافی، وسایل بسیار متفاوتی بدوزنند. در سال گذشته با این هنر به طور مقدماتی آشنایی شدید. اکنون در این کتاب با روش‌های دیگر پارچه دوخته‌ها آشنا می‌شویم.

هنر زندگی انسان را زیبا می‌کند.

- ۱- پارچه از جنس نخی به عرض و طول حدود ۴۰ سانتی متر
- ۲- کش پهنهن به عرض ۲ سانتی متر حدود ۱۰-۲۰ سانتی متر
- ۳- قیچی، خطکش، مداد و سوزن ته گرد، چرخ خیاطی و اتو
- ۴- الگوی آماده (توسط مربی)

وسایل و مواد مورد نیاز:

۱- پارچه را به صورت دولا روی میز پنهان کنید.

۲- مانند نمونه الگو را روی لبه دولای پارچه قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۳- با مداد و خطکش ۱ سانتی‌متر از لبه ای الگو روی پارچه علامت بزنید.

۴- با قیچی پارچه را از روی خطوط برش بزنید.

۵- الگو را برداشته، پارچه را باز کنید و قسمت بالای پارچه را به اندازه (۴-۵) سانتی‌متر

تا بزنید و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۶- لبه را چرخ دوزی کنید.

۷- دو لبه پارچه را مطابق تصویر روی هم گذاشته و سوزن بزنید.

۸- درز تشکیل شده را بدوزید.

۹- دور تا دور روسربی را با چرخ ، سردوزی یا نواردوزی کنید.

۱۰- کش پهنه را با سوزن به دو طرف لبه روسربی وصل کنید.

۱۱- روی کش را چرخ نمایید.

نکته:

روسربی یا کلاه کار هنگام فعالیت‌هایی مثل آشپزی، نقاشی، خیاطی، باغبانی نظافت و... مورد استفاده قرار می‌گیرد و ضمن حفاظت موها باعث بهداشت کار می‌شود.

فعالیت: دوخت ساک خرید

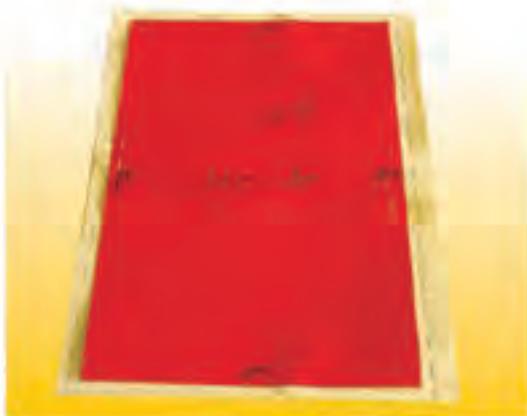
یادآوری: لبه‌دوزی، برش و دوخت درز

- ۱- پارچه کتان، جین یا برزن特 به طول و عرض ۵۰ سانتی متر
- ۲- خط کش، مداد، قیچی، سوزن ته گرد
- ۳- چوخ خیاطی، اتو، نخ
- ۴- بندینگ، قیطان یا دسته آماده برای ساک
- ۵- مقوا به ابعاد 40×50 سانتی متر

وسایل و مواد مورد نیاز :

- ۱- روی مقوا یک کادر مستطیل شکل به طول ۴۵ و عرض ۳۰ سانتی متر بگشید.
- ۲- دور تا دور کادر را ببرید.
- ۳- پارچه را به صورت دولا روی میز پهنه کنید.

- ۴- الگو را روی آن قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

- ۵- با فاصله ۱ سانتی متر دور تا دور الگو را با مداد و خط کش نقطه چین کنید.

- ۶- از روی نقطه چین ها برش بزنید.
- ۷- از هر دو قسمت پارچه یکی از عوض ها را به اندازه (۴-۵) سانتی متر تا زده و سوزن بزنید.

۸- قسمت تازده را با چرخ لبه‌دوزی کنید.

۹- دو قسمت پارچه را از پشت روی هم گذاشته و با سوزن ته گرد به هم وصل کنید.

۱۰- سه طرف کار را چرخ کرده و قسمت بالا را باز بگذارید.

۱۱- از دو طرف گوشه‌های پایین به اندازه (۳-۴) سانتی‌متر داخل شده و مانند تصویر روی آن را بدوزید.

۱۲- ساک را به رو برگردانید.

۱۳- دسته آماده یا بندینک یا قیطان را به بالای
دو طرف ساک بدوزید.

نکته:

روی ساک خرید را می توان گلدوزی، تکه دوزی یا نقاشی کرد.

فعالیت: دوخت زیربشقابی

یادآوری: شناخت لایی و کاربرد آن

- ۱- پارچه نخی یا کتان به طول ۴۰-۴۵ و عرض ۲۵-۳۰ سانتی متر
- ۲- لایی به مقدار پارچه
- ۳- چلوار به اندازه پارچه
- ۴- قیچی، خطکش، مداد، سوزن ته گرد، چرخ خیاطی، اتو
- ۵- نوار اریب همنگ یا هماهنگ با پارچه
- ۶- الگوی آماده

وسایل و مواد مورد نیاز:

۱- لایی را با اتو به پشت پارچه اصلی بچسبانید.

۲- پارچه را روی میز پهن کرده و الگو را روی آن قرار دهید.

۳- دور تا دور الگو را برش بزنید.

۴ - پارچه لاین چسبانده شده را روی چلوار قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۵ - دور پارچه را خط بکشید.

۶ - از روی خطوط برش بزنید.

۷- پارچه و چلوار را با سوزن ته گرد محاکم کنید.

۸- دور تا دور کار را با چرخ نواردوزی نمایید.

نکته:

برای دوخت زیربشقابی بهتر است از پارچه‌های رزین داده شده استفاده کنید.

فعالیت: دوخت کیسه هدیه

آموزش دوخت سجاف و درز

- ۱- پارچه تور ، ارگانزا ، حریر یا ساتن براق به طول ۳۰-۳۵ و عرض ۲۰-۲۵ سانتی متر
- ۲- نوار طلاسی یا نقره‌ای یا قیطان
- ۳- روبان همنگ یا هماهنگ با پارچه
- ۴- قیچی، خطکش، مداد و سوزن ته‌گرد، چرخ خیاطی و اتو
- ۵- مقوا به اندازه 40×40 سانتی متر

وسایل و مواد ضروری تیاز:

- ۱- روی مقوای یک کادر مستطیل شکل با ابعاد 18×28 سانتی متر رسم کنید و دور آن را برش بزنید.
- ۲- الگو را روی یک لای پارچه قرار داده با سوزن ته گرد ثابت کنید و دور آن را برش بزنید و الگو را بردارید.

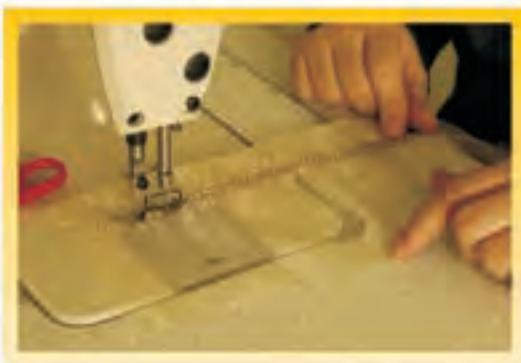
- ۳- یکی از طولها را به اندازه (۴-۵) سانتی متر تازده و سوزن بزنید.

۴- نوار طلایی یا قیطان را روی لبهٔ پارچه گذاشته، و سوزن بزنید.

۵- روی نوار یا قیطان را با نخ همزنگ چرخ کنید.

۶- با فاصله $(1/5)$ سانتی‌متر بالای نوار را برای سجاف چرخ کنید.

۷- کار را از پشت روی هم آورده و با سوزن محکم کنید.

۸- دو درز تشکیل شده را بدوزید و کار را به رو برگردانید.

۹- روبان را با سنجاق قفلی از قسمت سجاف دوخته شده ردکرده سپس جمع کنید و پایپون بزنید.

نکته:

کیسه هدیه را در اندازه های مختلف و با پارچه های گوناگون می توانید تهییه کنید، برای این کار اندازه الگو را کوچک یا بزرگ نمایید.

فعالیت: دوخت دستگیره‌ی بخشال

آموزش ابتدوزی ساده و مسطح

- ۱- پارچه به طول ۳۰-۳۵ و عرض ۲۰-۲۵ سانتی‌متر
- ۲- چلوار به اندازه پارچه
- ۳- ابر به قطر ۱ سانتی‌متر به اندازه پارچه
- ۴- دگمه چسبی حدود ۱۰-۱۵ سانتی‌متر
- ۵- نوار اریب همنگ یا هماهنگ با پارچه حدود ۱/۵-۲ متر
- ۶- قیچی، خط‌کش، مداد، سوزن ته گرد، چرخ خیاطی
- ۷- مقوا به ابعاد 30×40 سانتی‌متر

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- روی مقوا کادر مستطیل شکلی به ابعاد 16×24 سانتی متر کشیده و دور آن را بپرید.
- ۲- پارچه را یک لا روی میز پهمن کنید.
- ۳- الگو را روی آن قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.
- ۴- دور تا دور آن را برش بزنید.

۵- الگو را روی چلوار قرار داده و برش بزنید.

۶- الگو را روی ابر قرار داده و برش بزنید.

۷- ابر را بین چلوار و پارچه قرار داده و با سوزن محکم کنید.

۸- دور تا دور کار را اور یا سردوز نمایید.

۹- از قسمت پشت کار، روی چلوار با مداد و خطکش خطوط مورب با فاصله حدود ۲ سانتی‌متر رسم کنید.

۱۰- روی خطوط را چرخ کاری کنید.

۱۱- دور تا دور کار را نواردوزی نمایید.

۱۲- دگمه‌های چسبی را یکی به قسمت طول از پشت و یکی به قسمت طول از رو قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۱۳- روی دگمه‌ها را چرخ نمایید.

نکته:

به جای ابر از پشم شیشه نیز برای دوخت این کار می‌توانید استفاده کنید.

فعالیت: دوخت زیرلیوانی

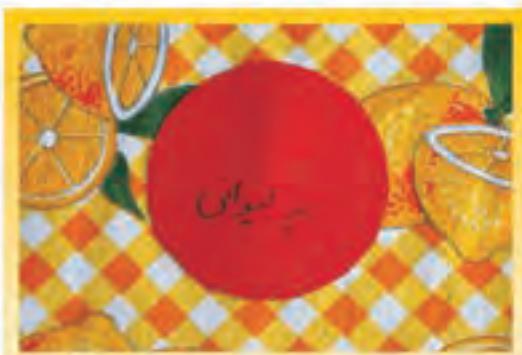
- ۱- پارچه به طول و عرض ۲۰ سانتی متر
- ۲- چلوار به اندازه پارچه
- ۳- ابر به قطر نیم سانتی متر به اندازه پارچه
- ۴- قیچی، مداد، خط کش، سوزن ته گرد، چرخ خیاطی
- ۵- نوار اریب همنگ یا هماهنگ با پارچه
- ۶- الگوی گرد

وسایل و مواد مورد نیاز:

مراحل انجام کار:

- ۱- دایره‌ای به قطر ۱۰ سانتی‌متر روی مقوا رسم کرده و دور آن را برش بزنید.
- ۲- الگو را روی پارچه قرار داده و یا سوزن ته گرد ثابت کنید.

- ۳- دور تا دور آن را برش بزنید.

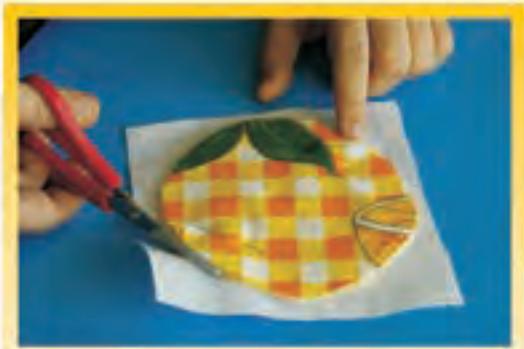
- ۴- پارچه برش زده شده را روی ابر قرار دهید.

۵- دور پارچه را برش بزنید.

۶- پارچه و ابر را روی چلوار قرار دهید.

۷- دور آن را برش بزنید.

۸- ابر را بین پارچه و چلوار قرار داده و با سوزن ته گرد محکم کنید.

۹- با مداد و خط کش روی پشت کار ، خطوط مورب رسم کنید.

۱۰- روی خطوط را چرخ کاری کنید.

۱۱- دور تا دور کار را نواردوزی نمایید.

نکته:

چنانچه مراحل فوق را تکرار کنید، می توانید ۶ عدد زیر لیوانی تهیه نمایید.

فعالیت: دوخت جای نان

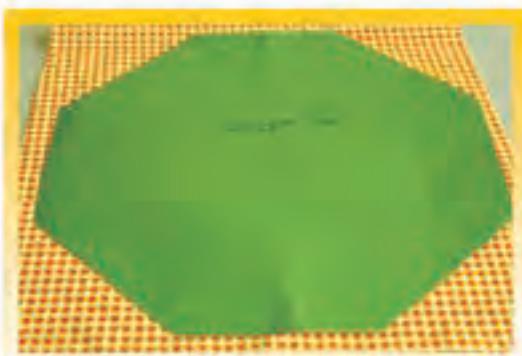

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- پارچه نخی به طول و عرض ۵۰ سانتی متر
- ۲- ابر به قطر ۱ سانتی متر به مقدار پارچه
- ۳- خط کش، مداد، قیچی، سوزن ته گرد، ماژیک
- ۴- چرخ خیاطی، اتو
- ۵- نوار اریب همنگ یا هماهنگ با پارچه حدود ۲-۳ متر
- ۶- الگوی آماده

- ۱- الگوی هشت ضلعی آماده در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد.
- ۲- پارچه را به صورت دولا روی میز پهنه کرده، الگو را روی آن قرار دهید و با سوزن ته‌گرد ثابت کنید.

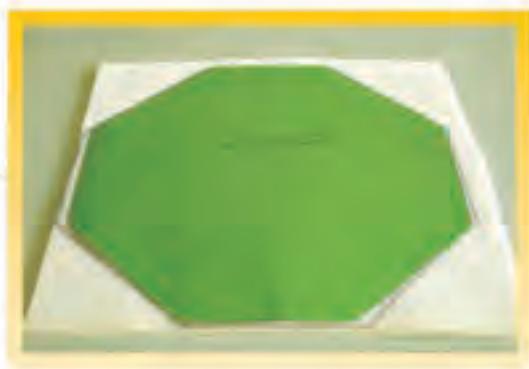
- ۳- با فاصله ۱ سانتی‌متر از الگو با مداد و خط‌کش نقطه‌چین کنید.

- ۴- روی خطوط نقطه‌چین را برش بزنید.

۵- الگو را روی ابر قرار داده و دور آن را با مازیک خط بکشید.

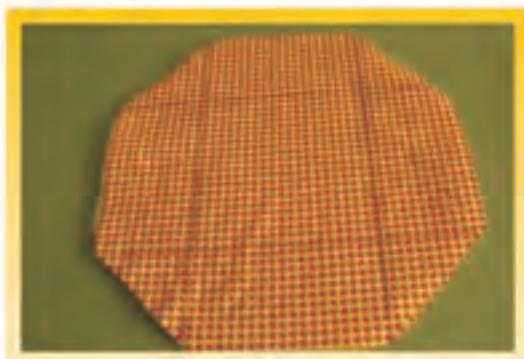
۶- روی خطوط را ببرید.

۷- ابر را بین دو لایه پارچه قرار داده و با سوزن محکم کنید.

۸- با خطکش و مداد گوشه‌های اصلاح روبه‌رو را به هم وصل کنید.

۹- روی خطوط رسم شده را چرخ کاری کنید.

۱۰- دور تا دور کار را اور یا سردوز کنید.

۱۱- ضلع‌های مورب کار را نواردوزی کنید.

۱۲- ضلع‌های راست را با مقداری اضافه برای گره زدن نواردوزی کنید.

۱۳- گوشه‌های کار را جمع کرده و گره پابیونی بزنید.

نکته:

چنانچه به چرخ با پایه نواردوزی دسترسی ندارید، نوارهای این کار را به وسیله‌ی نوارهای آماده با دست یا چرخ معمولی بدوزید.

فعالیت: دوخت کیف یا جای عینک

۱- پارچه شمعی به طول ۳۰ و عرض ۲۰ سانتی متر

۲- چلوار به اندازه پارچه

۳- ابر به اندازه پارچه

۴- قیچی، مداد، خط کش، سوزن ته گرد، چرخ خیاطی

۵- دگمه چسبی ۵ سانتی متر

۶- نوار اریب حدود ۲ متر

۷- الگوی آماده

وسائل و مواد مورد نیاز:

۱- الگوی آماده را در اختیار دانشآموزان قرار گیرد.

۲- الگو را روی یک لای پارچه قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۳- دور تا دور الگو را برش بزنید.

۴- الگو را روی چلوار قرار داده و برش بزنید.

۵- الگو را روی ابر قرار داده و برش بزنید.

۶- ابر را بین چلوار و پارچه قرار داده و با سوزن ثابت کنید.

۷- دور تا دور کار را اور یا سردوزی کنید.

۸- از پشت کار، روی چلوار را با مداد و خط کش خطوط مورب رسم کنید.

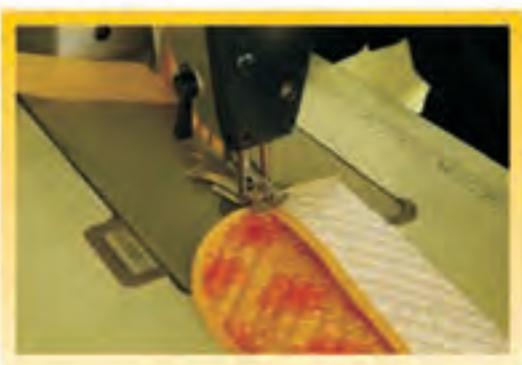
۹- روی خطوط را چرخکاری کنید.

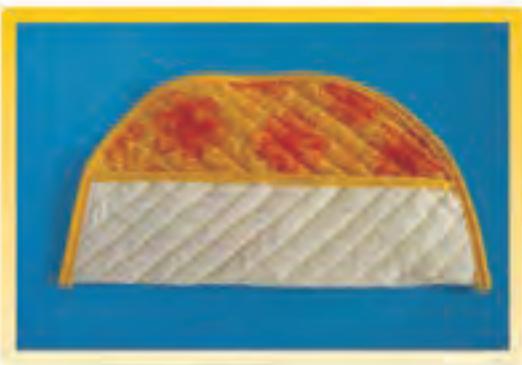
۱۰- قسمت راست بالای کار را نوار دوزی کنید.

۱۱- وسط کار را مشخص کرده و از پشت به روی چلوار برگردانده با سوزن ته گرد محکم کنید.

۱۲- دور تا دور کار را نواردوزی کنید.

۱۳- کار را به رو ببرگردانید.

۱۴- یک قسمت چسب را به در و یک قسمت را به روی کار سوزن بزنید.

۱۵- چسب را چرخ کاری کنید.

۱۶- با روبان و مهره روی درب کیف را بدوزید و تزیین کنید.

نکته:

اندازه‌ی کیف جای عینک را می‌توان بنابر اندازه عینک کوچک‌تر یا بزرگ‌تر دوخت.

فعالیت: برش جاوسیله‌ای آویز

آموزش آستردوزی ساده (۱)

- ۱- پارچه جین، کتان یا برزن特 به طول و عرض ۵۰ سانتی‌متر
- ۲- چلوار به اندازه پارچه
- ۳- بندینگ یا قیطان یا روبان حدود یک متر
- ۴- قیچی، خط‌کش، مداد و سوزن ته گرد
- ۵- یک قطعه جگن یا چوب ۲۰ سانتی‌متری
- ۶- مقوا به ابعاد 70×80 سانتی‌متر

وسایل و مواد مورد نیاز:

- ۱- روی مقوا یک مستطیل به عرض ۳۰ و طول ۴۰ سانتی متر رسم کنید.
- ۲- دور الگو را بزینید و روی آن اسم الگو (قسمت زیر) را بنویسید.
- ۳- روی مقوا یک کادر مربع شکل به ابعاد 20×20 سانتی متر رسم کنید.
- ۴- دور مربع را بزینید و روی آن اسم الگو (جیب) را بنویسید.

- ۵- پارچه را یک لا روی میز پهن کرده و الگوی قسمت زیر را روی آن قرار دهید.
- ۶- دور تا دور الگو را برس بزنید.

۷- الگوی مستطیل یا قسمت زیر را روی چلوار قرار داده و برش بزنید.

۸- الگوی جیب را روی پارچه قرار داده و برش بزنید.

۹- الگوی جیب را روی چلوار قرار داده و برش بزنید.

۱۰- برش های مستطیل شکل پارچه و چلوار را کنار بگذارید.

۱۱- برش های مربع (جیب) پارچه و چلوار را کنار بگذارید.

آموزش آستردوزی ساده (۲)
فعالیت: دوخت جا وسیله‌ای اویز

۱- چلوار جیب را به پشت پارچه جیب قرار داده و سوزن بزنید.

۲- یک طرف آن را چرخ کاری کنید.

۳- کار را به رو برگردانید.

۴- جیب را از پشت روی چلوار قسمت زیر قرار داده و با سوزن ته گرد ثابت کنید.

۵- قسمت زیر پارچه را هم روی آن قرار داده و هر سه را با سوزن ته گرد به هم وصل کنید.

۶- سه طرف کار را چرخ کرده و طرف بالا را برای برگرداندن باز بگذارد.

۷- کار را به رو برگردانید.

۸- دو بندینگ به بالای کار وصل کرده و سوزن بزنید.

۹- روی بندینک‌ها را چرخ نمایید.

۱۰- چوب یا جگن را از بین بندینک‌ها رد کنید.

۱۱- قیطان را به دو سر چوب گره بزنید.

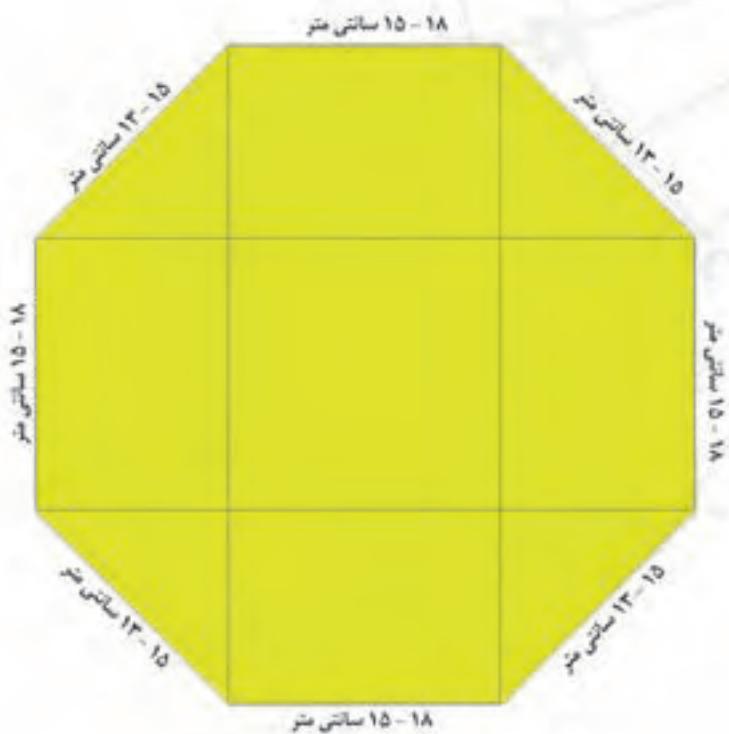
۱۲- اویز را به میخ یا گیره روی دیوار نصب کنید.

نکته:

برای زیباتر شدن کار می توانید روی آن تکه دوزی، گلدوزی یا روبان دوزی کنید.

الگوی جای نان

الگوی زیر لیوانی

الگوی روسربی کار

